

Príloha 2: Terminologický slovník

Centrálny koordinačný orgán – hlavný orgán zodpovedný za účinné riadenie a čerpanie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu s cieľom zabezpečiť koordináciu procesov riadenia štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v Slovenskej republike. V podmienkach Slovenskej republiky plní úlohy centrálného koordinačného orgánu Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR

centrum excelentnosti v oblasti výskumu a vývoja¹: Organizácia výskumu a vývoja je označená ako centrum excelentnosti na základe úspešnej účasti v uchádzaní sa o podporu z národného programu pre centrá excelentnosti (ďalej len „národný program“). Národný program je zvyčajne schválený vládou príslušnej krajiny na 10 rokov a jednotlivé organizácie výskumu a vývoja sa uchádzajú formou projektov o získanie podpory z neho. Cieľ projektu je zameraný na riešenie interdisciplinárnej témy, ktoré zameranie je v súlade s výskumným programom organizácie výskumu a vývoja. Doba trvania projektu je maximálne 5 rokov. Pre výber projektov na podporu z národného programu sa zostavuje panel z medzinárodne uznávaných odborníkov.

Organizácia výskumu a vývoja, ktorá žiada o podporu z národného programu musí spĺňať nasledujúce hlavné kritériá:

- vykonáva koncentrovaný výskumný program v niektorej vednej disciplíne, ktorá je dôležitá pre rozvoj krajiny,
- má úspešnú účasť v medzinárodnej vedecko-technickej spolupráci s pridanou hodnotou pre európsky výskumný priestor,
- výsledky jej výskumu a vývoja sú vyžívané v hospodárskej alebo spoločenskej praxi,
- výsledky jej výskumu a vývoja sú využívané vo vzdelávaní výskumných pracovníkov,
- personálne zloženie centra sa vyznačuje vysokou odbornou kvalifikáciou pracovníkov,
- výskumná infraštruktúra zodpovedá medzinárodným štandardom,
- výsledky výskumu, minimálne na európskej úrovni, sa premietajú aj do vedeckej výchovy nových pracovníkov.

centrum pre transfer technológií: je špecifický nástroj inovačnej politiky na podporu cieľovo zameraného transferu technológií vyplývajúcich z priamej výskumnej činnosti na vysokej škole, kde je centrum situované do podnikateľskej praxe.

certifikačný orgán (Certifying Authority): národný, regionálny alebo miestny verejný orgán alebo subjekt menovaný členským štátom za účelom certifikovania výkazov výdavkov a žiadostí o platbu predtým, ako sa zašlú Európskej komisii (ďalej len „EK“). V podmienkach Slovenskej republiky certifikačný orgán rovnako plní úlohu orgánu zodpovedného za vypracovanie žiadostí o platbu, príjem platieb z Európskej komisie, ako aj realizáciu platieb. Úlohy certifikačného orgánu plní Ministerstvo financií SR. Vo vzťahu k Štátnej pokladnici vystupuje certifikačný orgán v mene Ministerstva financií SR ako klient Štátnej pokladnice.

cieľ Európska územná spolupráca (ďalej len „cieľ 3“) (Objective „European Territorial Cooperation“): cieľ ES umožňujúci podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja zameranú na cezhraničnú, nadnárodnú a medziregionálnu spoluprácu.

¹ Centre of Excellence Policies in Research, Aims and Practices in 17 Countries and Regions, Publications of the Academy of Finland, 2003

cieľ Konvergenca (ďalej len „cieľ 1“) (Objective „Convergence“): cieľ ES umožňujúci podporu zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre zaostávajúce regióny, v ktorých hodnota HDP na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily a vypočítaná na základe údajov ES v priemere za roky 2000 – 2002 je menšia ako 75 % priemeru EÚ 25.

cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť (ďalej len „cieľ 2“) (Objective „Regional competitiveness and employment“): cieľ ES umožňujúci podporu regiónov z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a Európskeho sociálneho fondu pre regióny s výnimkou najmenej rozvinutých regiónov.

disparity (disparities): sú hlavné prekážky, bariéry, ktoré je nutné prekonať, aby bol dosiahnutý cieľ stratégie. Sú výsledkom syntézy identifikovaných slabých stránok a ohrození uvedených v SWOT analýze.

efektívnosť (effectiveness): pomer medzi finančným vstupom a dosiahnutým výstupom, výsledkom, a/alebo dosahom.

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) (European Regional Development Fund): jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky ES, ktorého cieľom je prispievať k rozvoju najmenej rozvinutých regiónov Európskej únie a územnej spolupráce.

Európsky sociálny fond (ESF) (European Social Fund): jeden z hlavných nástrojov štrukturálnej a regionálnej politiky ES napomáhajúci dosiahnutiu cieľov najmä v aktívnej politike zamestnanosti a k voľnému pohybu pracovných síl v boji proti nezamestnanosti a znevýhodneniu rôznych skupín ľudí na trhu práce.

faktory rozvoja (development factors): predstavujú hlavné impulzy, ktorých využitie vedie k zmierňovaniu identifikovaných disparít. Faktory rozvoja môžu predstavovať existujúce, alebo budúce impulzy.

inovačné póly rastu (innovation growth poles): sú tvorené definovanými centrami osídlenia (krajské mestá, mestá sídiel okresných a obvodných úradov) a časťou územia ťažísk osídlenia prvej a druhej úrovne (súčasťou týchto ťažísk sú okrem vyššie spomínaných centier osídlenia aj niektoré centrá, ktoré sú označované ako kohézne póly rastu) v súlade s Koncepciou územného rozvoja SR.

inovatívny podnik: podnik prinášajúci trhovo realizovateľné produkty, technológie a služby s vyššou pridanou hodnotou.

IT monitorovací systém (ďalej len „ITMS“) – informačný systém, spravovaný a vyvíjaný centrálnym koordinačným orgánom v spolupráci s riadiacimi orgánmi, certifikačným orgánom a orgánom auditu, ktorý zabezpečí evidenciu údajov o NSRR, všetkých operačných programoch, projektoch, overeniach, kontrolách a auditoch za účelom efektívneho a transparentného monitorovania všetkých procesov spojených s implementáciou štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu. Zabezpečuje komunikáciu s databázou SFC2007 EK, monitorovacími systémami okolitých členských krajín, ako aj prijímateľmi. Poskytuje prepojenia s Informačným systémom účtovníctva fondov (ISUF).

kategorizácia pomoci zo štrukturálnych fondov (categorisation of Structural Fund assistance): kategorizácia pomoci zo štrukturálnych fondov zavedená Európskou komisiou sa uvádza v prílohe II implementačného nariadenia. Príspevky z fondov sa zaraďujú do príslušných kategórií v rámci 5 rôznych dimenzií (prioritné témy, forma financovania, typ územia, typ ekonomickej aktivity a lokálna dimenzia - NUTS). Ku každej kategórii je pridelený kód. Následne v procese implementácie fondov sa priraduje ku každému projektu jedna vhodná kategória (s kódom) v rámci jednotlivých sledovaných oblastiach/dimenziách, čo umožňuje EK zachytiť prierezovú štatistiku, na čo boli použité zdroje z fondov (v rámci

definovaných kategórií v 5 dimenziách) v rámci operačných programov všetkých členských štátov EÚ. EK navyše požaduje ex ante informáciu na úrovni operačného programu – koľko finančných zdrojov sa plánuje na jednotlivé kategórie v rámci prvých troch dimenzií.

klaster: je najčastejšie definovaný ako „geografické koncentrácie vzájomne prepojených spoločností, špecializovaných dodávateľov, poskytovateľov služieb, firiem v príbuzných priemyselných odvetviach a prepojených inštitúcií (ako sú univerzity alebo obchodné zväzy), ktoré si na konkrétnom území navzájom konkurujú, ale zároveň tiež spolupracujú“.

kohézne póly rastu (cohesion growth poles): sú tvorené definovanými centrami osídlenia kohézneho významu v príslušnom území. Plnia niektoré funkcie vyššieho významu aj pre príľahlé obce. Sú v nich sústredené rozhodujúce zariadenia lokálneho významu. Sú to predovšetkým centrá, ktoré plnia už v súčasnosti niektoré funkcie vyššieho významu aj pre príľahlé obce, a ktoré spĺňajú dobré lokalizačné faktory s dostupnosťou príľahlých obcí.

Kohézny fond (Cohesion Fund): finančný nástroj ES určený pre členské krajiny, ktorých hodnota HND na obyvateľa meraná paritou kúpnej sily a vypočítaná na základe údajov ES v priemere za roky 2001 – 2003 je menšia ako 90 % priemeru EÚ 25. Podporuje projekty dopravnej infraštruktúry a životného prostredia.

koncentrácia (concentration): princíp, na ktorého základe sa intervencie implementujú selektívnym spôsobom na vybrané témy (sektory) a územia (podľa členenia NUTS). Selektívnym kritériom je efektívnosť a účinnosť intervencie.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska 2001 (Slovak Spatial Development Perspective 2001): celoštátna územnoplánovacia dokumentácia s relevantnou právnou záväznosťou vo vzťahu k jej záväznej časti. Ide o vyjadrenie určitej „vízie“ priestorového usporiadania a funkčného využívania územia Slovenska v záujme ujasňovania rozhodovania v súčasnosti a v krátkodobom a strednodobom výhľade. Úlohou celoštátnej územnoplánovacej dokumentácie je vyjadriť predstavy na optimálne priestorové súvislosti na celoštátnej a medzinárodnej úrovni.

konvergencia (convergence): približovanie, vyrovnávanie úrovne. Celková konvergencia pozostáva z troch parciálnych okruhov konvergenzie: nominálnej konvergenzie, reálnej konvergenzie a štrukturálnej konvergenzie

Lisabonská stratégia – stratégia EÚ prijatá hlavami štátov a vlád krajín Únie v Lisabone v marci roku 2000, podľa ktorej sa má Európa stať do roku 2010 najdynamickejšou a najkonkurencieschopnejšou poznatkovo orientovanou ekonomikou, ktorá bude schopná trvalo udržateľného rastu s väčším množstvom pracovných miest a väčšou sociálnou kohéziou. Slovenská vláda sa prihlásila k Lisabonskému procesu;

marginalizované rómske komunity (Marginalised Roma Communities): koncentrácie Rómov, ktorí trpia vysokou mierou sociálnej exklúzie a deprivácie.

Národný program reforiem (National Reform Programme): V súlade s novými procesmi koordinácie sa lisabonské stratégie členských krajín koncipujú v rámci trojročných programových cyklov a sú prezentované v *národných programoch reforiem*. Zameranie a obsah týchto strategických dokumentov vychádza z nových zásad hospodárskej politiky EÚ – z tzv. *Integrovaných zásad* (Integrated Guidelines), ktoré syntetizujú doterajšie Všeobecné zásady hospodárskej politiky (Broad Economic Policy Guidelines) a Usmernenia pre zamestnanosť (Employment Guidelines). K prioritným oblastiam stratégie boli vypracované samostatné *akčné plány*, ktoré vláda SR schválila v júli 2005. V akčných plánoch sú definované konkrétne hlavné úlohy pre jednotlivé oblasti. Každá z úloh má jasne definované ciele, časovú postupnosť krokov, indikátory pre hodnotenie pokroku v danej oblasti

a zodpovednosť za plnenie úlohy. Bola použitá ako základ a ťažisko aj pre Národný program reforiem pre Slovensko.

Národný rozvojový plán (National Development Plan): analýza situácie vypracovaná členským štátom so zreteľom na ciele kohéznej politiky EÚ (ciele 1,2 a 3), prioritné potreby pre dosiahnutie týchto cieľov, ako aj stratégia, plánované prioritné činnosti, ich špecifické ciele a príslušné indikatívne finančné prostriedky na obdobie 2000 – 2006, resp. v prípade SR na roky 2004 – 2006. Slúži pre Komisiu ako východisko pre vypracovanie Rámca podpory Spoločenstva.

Národný strategický referenčný rámec (National Strategic Reference Framework) - programový dokument členského štátu obsahujúci analýzu situácie vzhľadom na ciele uvedené v nariadení Rady (ES) č. 1083/2006 a priority pre dosiahnutie týchto cieľov, vrátane stratégie, plánovaných prioritných činností, ich špecifických cieľov a s tým spojených finančných prostriedkov. Tvorí referenčný nástroj na prípravu programovania štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre ciele 1 a 2, prípadne aj pre cieľ 3, ak sa tak členský štát rozhodne. V podmienkach SR sa NSRR vzťahuje na cieľ 1 a 2.

nominálna konvergencia (nominal convergence): proces začínajúci vstupom SR do ERMII v r. 2005, ukončený zavedením eura v r. 2009, resp. 2010. Podmienkou realizácie nominálnej konvergenzie je splnenie maastrichtských kritérií v oblasti verejných financií, inflácie, úrokových sadzieb a výmenného kurzu.

opatrenie - prostriedok, ktorým je v priebehu niekoľkých rokov realizovaná prioritná os operačného programu tvorená skupinami tematicky príbuzných aktivít a ktorý umožňuje financovanie projektov.

operačný program (Operational Programme): dokument predložený členským štátom a schválený Európskou komisiou, ktorý určuje stratégiu rozvoja pomocou jednotného súboru priorít, ktorá sa má realizovať s pomocou fondu alebo v prípade cieľa 1 z Kohézneho fondu a ERDF.

orgán auditu (Audit Authority): národný, regionálny alebo miestny verejný orgán alebo subjekt funkčne nezávislý od riadiaceho a certifikačného orgánu určený členským štátom pre každý operačný program a zodpovedný za overenie účinného fungovania systému riadenia a kontroly. V podmienkach Slovenskej republiky plní úlohy orgánu auditu Ministerstvo financií SR.

póly rastu (growth poles): sú charakteristické prítomnosťou expandujúcich odvetví umiestnených v urbanizovanej oblasti, vyvolávajúce zmeny v ekonomických aktivitách lokalizovaných v zóne svojho vplyvu, ktoré sa prejavujú vo vyššej ekonomickej výkonnosti a konkurencieschopnosti daného územia v porovnaní s ostatnými územiami v regióne. Najvýznamnejšie (najväčšie) póly rastu determinujú vývoj výkonnosti a konkurencieschopnosti okrem úrovne regiónu aj na úrovni celého národného hospodárstva.

prijímateľ (beneficiary): orgán, organizácia, právnická osoba, fyzická osoba alebo administratívna jednotka, ktorej sú za účelom realizácie projektu alebo operácie poskytované prostriedky štátneho rozpočtu určené na spolufinancovanie a prostriedky zo štrukturálnych fondov alebo Kohézneho fondu. V prípade nástrojov finančného inžinierstva sú prijímateľmi subjekty spravujúce fondy rizikového kapitálu, záručné fondy a pôžičkové fondy.

prioritná os (priority axis): jedna z priorít stratégie v operačnom programe, ktorá sa skladá zo skupiny navzájom súvisiacich operácií (aktivít) s konkrétnymi, merateľnými cieľmi.

Rámec podpory spoločenstva (Community Support Framework) 2004 – 2006: základný programový dokument členského štátu pre využívanie fondov EÚ v rokoch 2000 – 2006, resp.

2004 – 2006 schválený Komisiou po dohode s dotknutým členským štátom. Európska komisia pri tvorbe Rámca podpory spoločenstva vychádza z prijatého rozvojového plánu daného členského štátu (v prípade SR bol vypracovaný Národný rozvojový plán 2004 - 2006). Rámec podpory spoločenstva obsahuje stratégiu a priority pre činnosť fondov a členského štátu, ich špecifické ciele, príspevok fondov a ostatné finančné zdroje. Tento dokument je rozdelený na priority a vykoná sa prostredníctvom jedného alebo viacerých operačných programov. V prípade Slovenskej republiky sa vzťahuje na Cieľ 1 kohéznej politiky EÚ. V budúcom programovom období 2007 – 2013 sa Rámec podpory spoločenstva nahrádza iným typom dokumentu – Národným strategickým referenčným rámcom.

riadiaci orgán (Managing Authority): národný, regionálny alebo miestny verejný orgán alebo súkromný orgán určený členským štátom, ktorý je zodpovedný za riadenie operačného programu. Riadiaci orgán je menovaný pre každý operačný program. V podmienkach SR určuje jednotlivé riadiace orgány vláda SR.

spin-off²: spin-off sú organizačné jednotky, firmy, ktoré vznikajú na základe odčlenenia istej činnosti alebo skupiny ľudí z primárnej organizácie ("materskej" firmy). Takouto primárnou organizáciou môže byť aj vysoká škola. Zároveň však platí, že primárna organizácia si zachováva spravidla dominantný vplyv na činnosť novo založenej organizácie. Spin offs, ktoré sa vyčleňujú na vysokej škole alebo organizácii výskumu a vývoja štátneho sektora sa vytvárajú za účelom komercializácie výsledkov výskumu a vývoja.

sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom - verejný alebo súkromný orgán konajúci v zodpovednosti riadiaceho orgánu, alebo vykonávajúci úlohy v mene riadiaceho orgánu. Rozsah a definovanie úloh sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom je v kompetencii riadiaceho orgánu a tvorí súčasť splnomocnenia o delegovaní právomocí.

strategická priorita (strategic priority): jedna z tematických priorít stratégie v Národnom strategickom referenčnom rámci SR na roky 2007 - 2013, ktorá sa skladá zo skupiny navzájom súvisiacich špecifických priorít s konkrétnymi, merateľnými cieľmi.

Strategické usmernenia Spoločenstva o Kohézii (Community Strategic Guidelines on Cohesion - ďalej len „CSG“) – strategický dokument na úrovni ES schválený Radou EÚ, ktorý pri zohľadnení ostatných príslušných politík ES vymedzuje rámec pre používanie štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu pre každý z cieľov.

synergický efekt (synergic effect): efekt koncentrácie vyvolaný spolupôsobením, kombináciou niekoľkých intervencií na jednom území alebo u jedného konečného prijímateľa.

špecifická priorita (specific priority): jedna z tematických priorít navzájom súvisiacich v rámci jednej strategickej priority stratégie v Národnom strategickom referenčnom rámci SR na roky 2007 - 2013, s konkrétnymi, merateľnými cieľmi.

štatistická územná jednotka: NUTS je štandard pre hierarchické členenie administratívnych oblastí štátov Európskej únie pre účel regionálnej štatistiky. Delenie nemusí nevyhnutne odpovedať administratívne deleniu štátu. Je zavedený Štatistickým úradom Európskej komisie (EUROSTAT) v spolupráci s národnými inštitútmi pre štatistiku, v prípade Slovenska Štatistickým úradom Slovenskej republiky.

štátna pomoc: akákoľvek pomoc poskytovaná z prostriedkov štátneho rozpočtu alebo akoukoľvek formou z verejných zdrojov podnikateľovi, ktorá narúša súťaž alebo hrozí

² S pôvodným významom v angličtine – delimitácia, vyčlenenie, vedľajší produkt.

narušením súťaže tým, že zvýhodňuje určité podniky alebo výrobu určitých druhov tovarov a môže nepriaznivo ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi Spoločenstva

technologická platforma: Európska technologická platforma (ETP)/ národná technologická platforma (NTP) združuje popredné priemyselné podniky, výskumné a finančné inštitúcie, malé a stredné podniky, národné orgány verejnej správy, asociácie spotrebiteľov podieľajúcich sa na výskume, vývoji a inováciách v určitej strategicky významnej technologickej oblasti z celej EÚ s cieľom vytvoriť strednodobú, až dlhodobú víziu budúceho technologického rozvoja a mobilizovať finančné zdroje pre jej uskutočňovanie. V súčasnosti v EÚ sú technologické platformy ponímané hlavne ako prostriedok na podporu efektívneho partnerstva verejného a súkromného sektora (PPP - public-private partnership).

Technologické platformy sa zameriavajú na oblasti, ktoré majú značný ekonomický dopad a spoločenskú závažnosť a ktoré sú predmetom veľkého záujmu verejnosti a na celoeurópskej (národnej) úrovni majú vysoký potenciál pridanej hodnoty

technologické centrum: technologické centrum je iniciatíva založená obsahovo na podpore komerčnej realizácie technologických podnikateľských zámerov prostredníctvom rozvíjajúcich sa malých a stredných podnikov, funkčne a ekonomicky založená na rozvoji nehnuteľností (budovy, viacerých budov, areálu). Pre podporu týchto malých a stredných podnikov technologické centrum využíva popri poskytovanej infraštruktúre aj ponuku špecifických služieb a kontakt na odberateľov produktov malých a stredných firiem (veľké podniky s potrebou inovácií).

technologický inkubátor: predstavuje osobitný, technologicky orientovaný typ podnikateľského inkubátora. Na základe medzinárodne uznanej definície podnikateľský inkubátor je organizácia /inštitúcia zameraná na vytváranie priaznivého a podporného prostredia pre začínajúce podnikanie. Poskytuje komplexnú podporu začínajúcim malým firmám (Start-up): priestor pre ich pôsobenie, poradenskú a konzultačnú činnosť, prístup k rizikovému kapitálu, kontakt na odberateľov, sprostredkovanie účtovných, právnych a finančných služieb. Niektoré silné univerzity generujú až desiatky nových firiem ročne. Po rozbehnutí ich činnosti sa spravidla presúvajú do iných priestorov - technologických inovačných centier, alebo vedeckých technologických parkov a pod.

trvalo udržateľný rozvoj (sustainable development): je taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov.. TUR zahŕňa zložky: ekonomickú, sociálnu a environmentálnu.

účinnosť (efficiency): pomer medzi plánovanými a dosiahnutými hodnotami jedného merateľného ukazovateľa (pomer plánovanej cieľovej a skutočne dosiahnutej cieľovej hodnoty).

vedecko-technologický park: vedecko-technologický park je iniciatíva obsahovo založená na podpore komerčnej realizácie výsledkov výskumu a vývoja formou malých a stredných firiem, funkčne a ekonomicky založená na rozvoji nehnuteľností (pozemkov, budov, sietí). Je veľmi úzko prepojená s jednou alebo viacerými vedecko-výskumnými inštitúciami (univerzity, akadémie, a ďalšie organizácie výskumu a vývoja štátneho sektora).